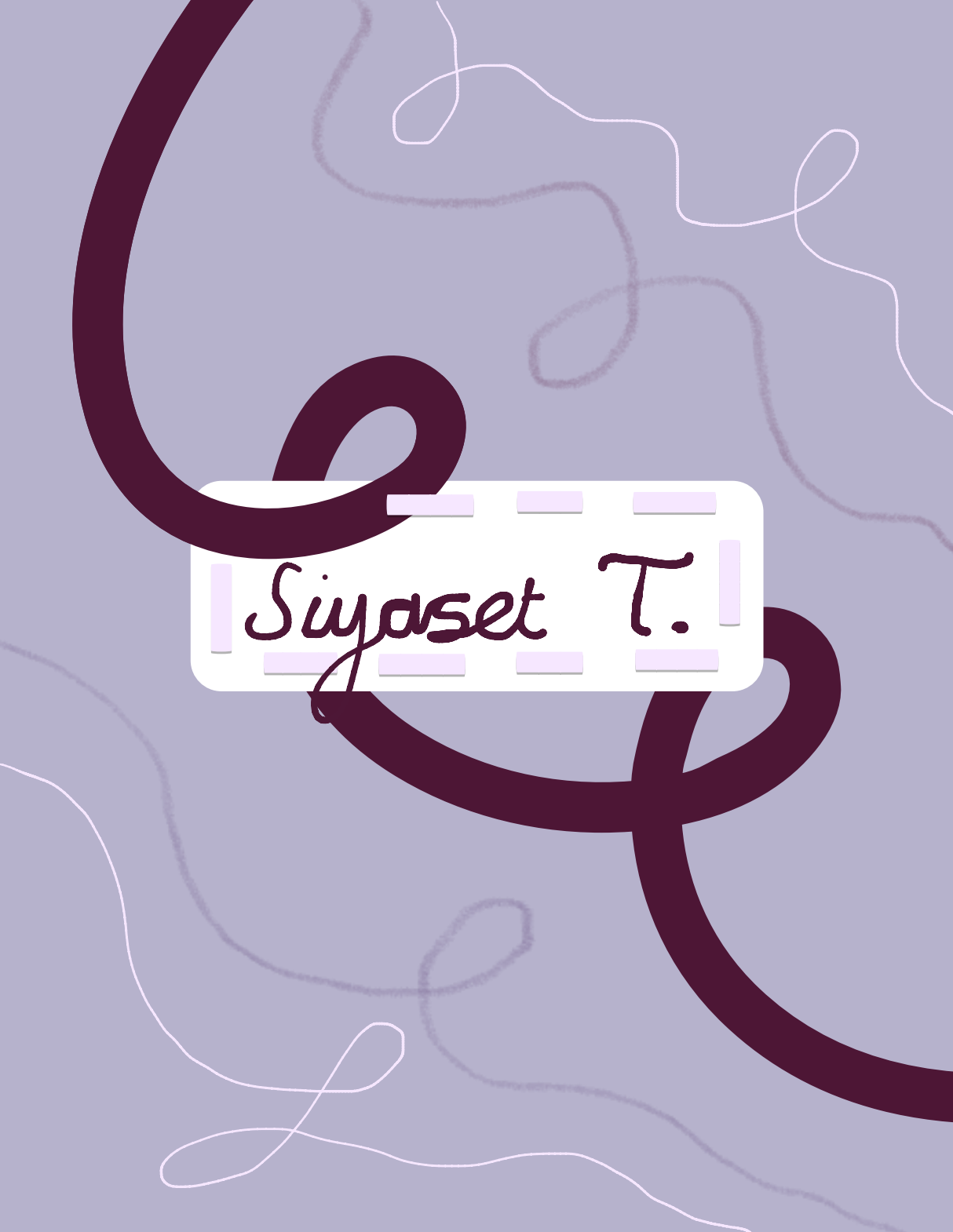

Siyaaset T.

SİYASET TEORİSİ

Siyasal düşünce, siyaset felsefesini kapsayan bir kavramdır. Siyaset felsefi ideologlar, filozoflar gibi kısıtlı gruplar tarafından yapılırken siyasal düşüncenin aktörleri herkes olabilir. Siyaset felsefesi toplum nasıl olmalı konusunu öne alan normatif ve sistematik bir düşünce sistemidir. Siyaset bilimi ise siyaset felsefinden koparak olmuş olanlara ampirik yaklaşan bir bilimdir. Bu iki disiplini birbirinden keskin sınırlarla ayırmak güç olsa da siyaset felsefinin olması gerekeni, siyaset biliminin ise olanı incelediğini söyleyebiliriz.

Siyasal Düşünceler Tarihi

- Siyasi düşünceye neden ihtiyacımız var? Bu sorunun cevabı bir başka sorudan doğuyor. İnsanlık zoon - politicon(politik hayvana) dönüştüğü noktada yani doğadan uzaklaşıp polislerde yaşamaya başladığında yeni bir soruyla karşılaştı : Bir arada yaşamamanın formülü nedir? Bu soruya cevap ararken siyasal düşünceyi üretti.
- Siyasal düşünceler tarihine neden ihtiyacımız var? Dünü ve bugünü görerek yarın hakkında iyi yorum yapabilmek için tarih bilmek şarttır. Yapabileceğimiz yorumları yalnızca bugüne bakarak genel bir kanıya vardırma çabası tarih bilmemekten kaynaklanır. Örneğin Batı'nın Doğu üzerinde yüzyıllardır süregelen emperyalist faaliyetlerini görmezden gelerek Doğu toplumları hakkında yaptığımız genellemeler bizi oryantalist bir yorumdan öteye götürmez. Büyük resmi, neden ve sonuç ilişkisini görmek için tarih öğreniriz.
- Siyasal düşünceler tarihi ne ile ilgilenir? Siyasal alanın doğası nedir, iktidar kimdir, devlet/ rejim/ devletin işleyiş biçimleri.

10 Ekim 2024

2.Hafta

Siyaset Teorisi'nin Doğuşu

“Polis”lerin Ortaya Çıkışı

- M.Ö 13 yy'da Doğu kavimleri Kuzey Balkanlar'dan güneybatıya doğru ilerlemeye başlıyorlar. O dönemde Akalar'ın hükmettiği Mikene uygarlığını(Yunanistan) yıkıyorlar. Akalar, İyonya (Ege)'ye geliyor, Doğu kavimleri tarafından sürülüyorlar ve yine kent devletlerini kuruyorlar. Bu durumu küresel çapta karakterize eden olay Demir Çağı'na geçiştir. Akalar henüz Tunç Çağındayken, Doğu Kavimleri Demir Çağı'na geçmiştir. Kullandıkları savaş aletleri daha gelişkindir. Kabileler, eşitlikçidirler. Savaşçı oluşları sebebiyle aralarında büyük mülkiyet farkları yoktur. Çin, Hindistan, Mısır gibi haraççı (vergi alan) bir toplum tipi değildir. Bu tip toplumlarda yerel üretimin zayıf olduğundan köylünün artı emeğinden vergi alarak altyapı için kullanılıyordu. Demir çağının gelişmesiyle yerel üretimde giderek gelişecek ve bu haraççı imparatorlukların altını oycak. Tarımla birlikte zanaatkarların da işleyebilme kapasitesi artıyor ve toplumda değer kazanmaya başlıyor. *Özetle* : Yunan coğrafyası içinde polislerin ortaya çıkabilmesi küresel teknik bir dönüşümle oldu. Ticaretin, tarımın ve zanaatkarlığın arttığı bir çağ.
- Kabileler ilk başta topraklarını eşitlikçi bir şekilde paylaştılar. Yerleşiklikle birlikte tarımsal üretim arttı ve kabile şefleri giderek üstünlük kurmaya, toprakları ele geçirmeye başladılar. Bunun sebebi de meta üretimine geçiştir (sadece kendi haneleri için değil değiş-tokuş için fazla üretime başlanması durumu). Bu fazla mallar ile agorada(pazar) ticaret yapılıyor. Dağınık haneleri polis olarak düşünürsek bu biçimin adı asura'dır.

- Meta 2 : dinsel merkezileşme. Bu dönem “dinsel dönüşüm” de yaşanmıştır. Bugün mitoloji olarak bildiğimiz Olimpos dağındaki mitler ortaya çıkmıştır. Yunan uygarlığının karanlık çağı olarak bilinir. Daha kabilesel, ata dinlerdir. (3 büyük tanrı : poseidon, zeus, hades)
- Yönetsel merkezileşme : Her kabilenin kendini sembolik olarak gösterdiği merkez ocağın giderek Agora'ya taşınması. Pazar etrafında olan merkezileşme bir yönetsel merkezin mekanı haline geliyor.
- Tek bir polis biçimi yoktur bir sürü yönetsel kent vardır, mekansal olarak tek bir biçimden söz edemeyiz. Polisler birer soyutlamadır dolayısıyla birbirlerinden farklıdır. Farklılıkları olduğu kadar ortak yönleri de vardır. Mesela meta üretimine bağlı olarak eşitsizliklerin ortaya çıkışı, sınıf farklarının oluşması, yabancılara(diğer polislerden gelen) siyasal haklarının olmayışı (örn : Atina'da borç köleliği ortaya çıktı). Bu sürecin ilerleyen kısımlarında hem soy hem mülk referansı veren aristokrasinin ortaya çıkışını ve giderek toprağını kaybeden yoksul köylüleri görürüz.
- 2 önemli polis : Sparta ve Atina. Toplumsal ve mekansal olarak oldukça farklılar. Soyluların, aristokratların, ticaret ve zanaatle uğraşanların şehri Atina'da üzüm, şarap, zeytin, deniz ticareti gelişiyor. Sparta ise paralı askerler ve kölelerin yaşadığı asker demokrasisi şehri. Yönetim yapıları bakımından da farklılıklar gösteriyorlar. Sparta demokrasiye karşıyken Atina demokrasi şehri. M.Ö 7 yy'dan itibaren polisler yönetsel açıdan gelişiyorlar. Sparta'da oligarşik bir yapı, 2 büyük kabilenin şefinden oluşan 2 başlı bir sistem ve dar bir meclis var. Atina'da ise aristokratik bir yönetim ve mahkeme var. Bu durum Atina'yı daha özgür kılıyor ancak sınıf savaşları ve polis içi isyanlar var.

- *Solen yasaları* borç köleliğini kaldırıyor, daha çok insanın, soylu olmayanların da yönetimde yer aldığı geniş bir meclis kuruyor. Bu durum siyaset teorisinin temel sorularını doğuruyor : Kim yönetecek? Siyasetle mülk arasındaki ilişkiler nasıl olmalı?
- Atina bu soruları sordurmasıyla bugünkü modern sisteme olan benzerliğini ortaya koyuyor. Atina kaynaklı siyasal düşünce doğuyor. Atina yalnızca bir demokrasi değil demokrasinin de içinde yer alan savaş alanı.
- 6.yy başında yapılan reformlarla aristokrat yönetimi giderek bitiyor, son buluyor. “Demos meclisi” oluşuyor. Atina çeşitli mahallere bölünüyor ve her mahalle birer birim olarak yönetime elçi gönderip ortak karar alıyorlar(neme’de oturanlar —> demoslar) Artık mülkiyet ya da soya bağlı değil, mekansal vatandaş oluyorlar. Yönetim meclisi en azından normatif olarak herkese açık. Atina siyasal yapısı giderek katılımın arttığı, vatandaşlık haklarının kullanılabildiği yönetim şekline geliyor.
- Kölelerin, yabancıların ve kadınların hiçbir siyasal hakları yok, vatandaş kabul edilmiyorlar. Atina’da demokratikleşme arttıkça kölelik daha çok artıyor. Köle emeği üzerine kurulu bir demokrasi. Kadın da kurumsallaşmış Atina demokrasisi içinde ikincil. Atina zenginleştikçe üretim kölelere bırakılıyor. Poliste özgür olmak zorunluluklar dünyasına tabi olmamak demek. Köle üretimin ve toprağın; kadın hane yönetiminin, yeniden üretimin tüm zorluklarına katlanmak zorunda kaldığı için yaptığı zorunluluklar dünyasına tabii ve daha az vatandaş. Siyasetle uğraşmak için boş zamana sahip olmak özgür olmanın ilk adımı. Köle ve kadın buna sahip değil.

Polislerin toplumsal yapısında olanlar :

1)Kadının tamamen dışlandığı patriyarkal sistem

2)Köleler, yoğun köle emeğinin kullanılması

—> Dolayısıyla bugün anladığımız manada demokrasiden bahsedemiyoruz ancak mekansal vatandaşlık bakımından Atina demokrasisini bir demokrasi olarak ele alıyoruz. Atina demokrasisinin 2 temel sorunu var. Bunlardan ilki aslında demokrasinin çokta işlemediği gerçeği. Demokrasi Atina'da hep tartışmaya açık bir kavram.

İsonomia : Hukuk önünde olarak eşitlik.

İsegoria : Tüm vatandaşların devletle ilgili konularda söz söyleme eşitliği

İsocracia : Yönetimde olabilme özelliği.

Bu üç hak erkeklere, köle ve yabancı olmayanlara tanınıyor.

- Polisi önemli kılan şey içerisindekilerin siyasal düşünceler tarihi odağı haline gelmesidir. Polis nüfus, devlet, meşruiyet, demokrasi, oligarşi, tiranlık gibi kavramları ortaya çıkaran bir tarihsel gerçekliğe sahip. Siyasal düşüncenin doğduğu ilk yer değil ancak modern siyasi düşüncenin sorularını doğuran yer. Aksi taktirde yalnızca ticaretle andığımız bir yer olurdu. Genelde filozoflar doğal düzeni, yönetimin mutlak gücünün kaynağı olan kozmosu merak ederken Atina'ya doğru geldiğimizde düşünceler dünyevileşiyor: Varlığın özü ne? Poliste siyasetle ilgilenmeyen filozof sayısı yok denecek kadar az.

Neredeyse 19.yy'a kadar demokrasi dendiğinde akla ilk gelen ayak takımı yönetimi geliyor.

20.yy'da bu liberaller tarafından beğenilmiyor.

PLATON

- Platon'a göre : Sıradan ölümlülerin oluşa-bozuluşa tâbi olan şu görünür dünyaya dair kanaatleri ile bu görünür olanın aslı olan idesinin hakiki bilgisi arasındaki fark. Varlık= düşünce değil; gerçek varlık idealar düzeyindeki varlık, duyulur dünya ise ikinci seviye bir varlık. Platon varlıkları hiyerarşik biçimde sıralıyor çünkü **Parmenides'in eşit düşünce yaklaşımı Sokrates'in idamını doğuruyor**. Bu yüzden babamız Parmenides'i öldürmeliyiz diyor. Platon, tam da Sofistlerin "her yurttaşın toplumu ilgilendiren sorunlar hakkında fikir yürütebileceği, dolayısıyla herkesin siyasete katılabileceği" düşüncesine karşı çıkmaktadır.
- Sokrates, "**toplumu kimin eğitmeye hakkı var**" üzerine yazıyor. Sokrates'in Savunması adlı metinde Sokrates'in yargılandığına şahit oluyoruz. Polis Sokrates'i yargılıyor. MÖ 399 yılında Sokrates 70 yaşındayken dinsizlik ve gençlerin ahlakını bozma suçlamalarıyla Atina'da mahkeme önüne çıkarılıyor. Ama yargılanan bir başka şey daha var. Atina Demokrasisinin kendisi de yargılanıyor. Sokrates yargıç bu sefer. Yani Platon'un bu metni aynı zamanda Sokrates'in Atina demokrasisi hakkındaki hükmünü de içeriyor. Kim yönetmeli? Demos mu? Yoksa gerçek siyasi otoriteye sahip filozof-kral mı? **İşte siyaset felsefi buradan doğuyor**.
- Sokrates kendisine at sineği yakıştırması yapıyor. Toplum ise uyumakta olan bir at. Uyumakta olan bir atı tehlikeye karşı uyandırmak için uğraşan iyi niyetli, yüce gönüllü bir sinek. Ve fakat uykudan uyanmanın şaşkınlığı içinde sineği öldürebilir bu at. Varsın olsun o bildiği yoldan şaşmaz. Felsefe onun için yaşam tarzıdır, sonucu ölüm de olsa.

KEYWORDS

- Sofistler + Ozanlar X Sokrates(Platon)
- Epistemolojik tekel / Episteme x doxa
- İş bölümü / Ruhun bölümü toplumsal bölümler / Soylu yalan / Filozof kral

—> Sokrates Platon'u öldüren demosu, siyasetten uzaklaştırmak, siyaseti dar alana itmek amacıyla hareket ediyor. Bu sebeple siyaset teorisinin kurucu jesti siyaseti yok etmektir.

—> **Epistemolojik tekel** : Sokrates bilgi tekeli elinde tutarak demosu(halk) bir daha Platon'u idam ettikleri düzene yaklaştırmamak istiyor. Filozof kralın başta olduğu hiyerarşiyi meşrulaştırmak soylu yalandan ve beraberinde getirdiği iş bölümünden geçiyor. Filozoflar kişinin özgür zamanı olduğunda Agora'ya gidip devlet işlerine karışabilmesinden çekiniyorlar.

—> **Episteme (bilgi) x Doxa (Kanaat)** : Gerçek bilgiyi filozoflara atayıp, sıradan insanların kanaatlerinin bir önemi olmadığı düşüncesiyle hiyerarşilerini meşrulaştırmaya çalışıyorlar. İdealar alemini filozoflar, tikeller dünyasını demos bilebilir. Doxalar aleminde ideaları bize gerçekmiş gibi gösteriyorlar.

—> **Ruhun bölümü** : Ruh ve at arabası üzerinden benzetme yapıyor. Arabacı ruhun akılsal kısmını, yağız ve kötü at maddi istekler kısmını, beyaz at ruhun yürekli bölümünü temsil etmektedir. İnsan ruhunun üç ayrı bölümden oluşturulmasıyla, aynı anda her insanda şu ya da bu kısmın hâkim ya da baskın olduğu da söylenir. Aynı zamanda mideyi ve iştahı zanaatkarlar ve çiftçilere, öfkeyi askerler ile benzetiyorlar. Ölçülülük hepsinin erdemi. “İnsan her şeyin ölçüsüdür” diyen Protogaros en ünlü sofist.

—> **Dike/ adalet:** 4 erdem dördüncüsü dike yani adalet, herkesin yerli yerinde olmasıdır. Bu

yeri filozof belirledi zaten. Sınır aynı zamanda epistemolojik bir mesele. Kendinde bir sınıra ihtiyacımız var, episteme düzeyinde, hakikat olarak sınırını bilmek zorundasın. Truth - justice.

—> Mevcut tikel yasa adil değildir diyebilmek için adalet misyonuna kendi içinde sahip olmak zorundasın diyor. Episteme yoksa başın belaya girer.

—> Sokratesin savunmasında onu dava eden 3 kişi var: Meletos, Anytos, Lykon.

—> **Soylu yalan :** Kimilerinin içinde altın, kimilerinin içinde gümüş, kimilerinde bakır vardır

—> Toplumu dizayn edenler oluşturduğu toplumu dikişsiz göstermeye çalışır ancak öyle değildir. Hiyerarşiler, gerilimler mevcut. Egemenin kendi çıkarına olan şeyin herkesin çıkarına olan bireymiş gibi göstermek zorunda. Ozanlar bize farklı tahayyüller old gösteriyor. Herkese tek bir rol biçmenin siyaste bulaşmamaları gerektiğini söylüyorlar.

—> **Sofistler :** Rölativistler, pratik bilgiyi önemserler, retorik ustaları, paralı öğretmenler.

Modern düşüncenin temeli olan evrensel hakikat fikrine karşılar. Soylular ve Platon bilginin paralı ama asil olmayanlar tarafından erişime açık olmasından rahatsız. Protogoras sofist.

Devlet Diyalogu Analizi

- Politea demek, polis işleri demek yani politea diyalogu da diyebiliriz. Politeo diyalogu Dike üzerine adalet üzerine yani.
- Başında “Pire’ye inmek” lafını kullanıyor. İnmek diyerek kast ettiği halktan yukarıda olduğu. Sokrates bilge. Filozof Kral olmaya layık olan o. İdealar alemine iniyor.
- Doğruluk gerçeği söylemektir emaneti geri vermektir/ Palmerkos
- Kallipolis (ideal devlet), nesneler dünyasında değişimin kaçınılmazlığından etkilenir.

- Thrasimahos : adalet güçlünün işine gelendir, diyerek ruhu logosla eşitledi. Bizler güç peşinde koşmayı beceren insanlar gelin aramızda anlaşalım ve yasa koyalım kimse kimseye zarar vermesin. Hakikat de güçlünün dolaşıma soktuğudur. Adalet de güçlü olanın işine gelir.
- İlk önce iş bölümüyle başlıyor. Herkes 1 tane iş yapmalı. Platonun derdi devlet işlerine karışmaya çalışılmadığı tekdüze bir toplum yaratmak. İş bölümü tesis ettikten sonra, toplum kendi doğallığı içersinde var ancak yine de işler karışıyor çünkü lüks ve şatafat işin içine giriyor. Ticaret yapıldıkça, çekememezlik oluşunca bir gerilim çıkıyor. Bu gerilimleri önlemek için askere ihtiyacımız var. Acilen filozofa yer açmamız gerek, dostla düşman arasındaki ayrım için episteme, bilgi lazım bu nedenle filozofu da işin içine ekledik. Filozof polise kim dost kim düşman değil onu söyleyecek epistemeye sahip. Bu askerlerin birini önceliği toplum yani polis olmalı. Bu kişiler eğitilmeli ve kendi şahsi çıkarları peşinde koşmamalılar.(ailesi olmasın, mülkü olmasın yani, ürememeliler). Mülk yok, parasal çıkarlar peşinde koşamazlar, aileleri yok dolayısıyla devlet dışında birşeye sevgi ya da bağlılık göstermezler. Bunlar toplum ve devlet için çalışacak sadece. Aynı zamanda koruyucaların (askerler) yaşam formunu da belirlemiş oldular. Yöneticiler koruyucuların içinden çıkıyor yani aralarından sıyrılan küçük bir kesim. Anne babalarını bilmiyorlar. Dike meselesi, eğitimin nasıl olması gerektiği meselesine dönüştü. Kurucu bir yalan: 3 cevher yalanı. Bazılarının mayasına altın, gümüş, bakır(tunç) karıştırılmış, der. Soy değil yetenek diyor, dikey mobilizasyon (sınıf atlama) imkanı dense de bu mümkün değil, sınırları yok sayıyor çünkü bu. Platon dikey mobilizasyon istemiyor.

- Platon'a göre, toplumsal ve siyasal sorunların çözülmesi, felsefe yoluyla mümkün olabilir. Yani pratiklerin, olguların, nesnelerin dünyasından kurtulmuş, akılla elde edilen salt teorik bilginin egemenliğiyle. Bir görünen gerçeklik vardır bunun yanında bir de kavranabilir dünya/idealar vardır diyor. Görünen gerçeklikten idealar kavramına **akılla** gidileceğini söylüyor. Yapılacak iş, akıl yoluyla Varlık'ı yani tümel olanı, iyiyi, doğruyu kavramak ve yaşamı buna göre düzenlemekten başka bir şey değildir. Bu yolla siyaset ampirik olguların tikelliğinden kurtulup **değişimden etkilenmeyecek evrensel değerlere** ya da idealara bağlanacaktır. BURADA ASLINDA KURTULMAK İSTENEN ŞEY POLİTİKA (DEMOKRASİ).
- Hiçbir nesne aslında "gerçek" değildir; önünde sonunda maddi bir yapısı vardır; değişir, bozulur vs. Oysa, nesneye özünü veren, nesnenin o şekilde olmasını sağlayan idea sonsuz ve değişmezdir. İdealara gerçeklik atfedildiği andan itibaren, ister istemez iki ayrı evren de kabul edilmiş olacaktır. Duyularla algılanan nesneler evreni ve akılla kavranan idealar evreni. İnsanlar, nesneler evrenindeki kopyalara bakarak ideaları anımsarlar. Yani herkes doru bir at da görse, yağız bir at da, her ikisinin de at olduğunu kendiliğinden bilir. Bu noktadan itibaren Platon, bu iki ayrı evren kabulüne uygun olarak iki ayrı "bilgi" alanını işaret edecektir. Gerçekte iki ayrı bilgi alanı yoktur. Çünkü bilgi (episteme) duyusal tikel nesnelerce koşullanmadığına göre, ancak idea üzerine kurulu olabilir. Bu durumda tikel nesnelerden duyular yoluyla elde edilen bilgiler gerçek bilgi değil, sanıdan (doksa) ibarettir. Böylece idealar-nesneler evreni ayırımına karşılık doksa-episteme ayırımı inşa edilmektedir.

ARİSTOTALES

- Aristoteles uğraşları açısından Platon'dan farklı, sadece felsefe ile değil zooloji ve doğa ile ilgileniyor. Ortak bir özellik olarak ikisi de bilgi hiyerarşisine inanıyor ve ortaçağ felsefesini etkiliyorlar. Aristoteles mantık, metafizik, etik, siyaset konularında da yazmış, **politika üzerine fikirlerini etik ve ekonomi ile bağlantılı olarak anlatmıştır.**

ARİSTO'YA GÖRE BİLGİ

- Teorik bilgi, evrenin ve varlıkların temel prensiplerini ve nedenlerini anlamayı amaçlar. Aristoteles, teorik bilgiyi en yüksek bilgi türü olarak görür ve üç ana alt dala ayırır: Fizik, Matematik, **Metafizik (İlk Felsefe)**. Bu bilgi türü, doğrudan pratik bir amaç gütmeyen, daha çok gerçeği anlama ve bilme arayışıdır.
- Pratik bilgi, insanların doğru ve erdemli bir şekilde nasıl davranması gerektiğini inceler. Bu bilgi türü, etik ve siyaset gibi alanlarla ilgilidir. Aristoteles'e göre, pratik bilginin amacı, bireyin ve toplumun iyi bir yaşam sürmesi için neyin yapılması gerektiğini bilmektir. Phronesis, teorik bilgiden farklı olarak, bilgiye dayalı olarak doğru eylemi seçme ve uygulama yeteneğini içerir.
- Poetik bilgi, yaratma ve üretme ile ilgilidir. Sanat, zanaat ve diğer beceriler bu bilgi türüne dahildir. Techne, bir şeyi belirli bir amaca uygun olarak nasıl yapacağımızı gösteren bilgidir. Bu, zanaatkârın veya sanatçının sahip olduğu, uygulamalı ve deneyimle öğrenilen bilgi türüdür. Sophia, hem metafiziksel bilgiye hem de yüksek akli düşünmeye dayanan derin bir bilgeliğe anlamına gelir. Aristoteles'e göre, bu tür bilgi, en yüksek erdemlerden biridir ve insanın mutlu ve anlamlı bir yaşam sürmesine katkı sağlar.

● *Pratik ve üretimin ayrıştırılması nedir?*

—> Pratik bilgi ise bu terim bilgiyi hayata geçiren şey; siyaset, etik. Üretim, mühendislik, araçsallık.

● *Pratikten ayırmanın temel nedeni nedir?*

—> Kol gücüdür. Kol gücünün, emeğin alt bilgi sayılması, ötekileştirmeye sebep oldu oysa ki kol gücüne üretmek zorunda olduğumuz şeyler bakımından mecburuz. Dolayısıyla politika üretim dünyasından, hayvani ihtiyaçlarımızın gidiminden farklı bir şey. (Hannarent, felsefe üretimi yapan biri. Antik yunana dönecek. Özgürleştirici bir edim olarak tanıladı.) Emek, kas gücü, hayvani ihtiyaçlar bunları yapmak zorundayız ama bunların politikayla, özgürlükle hiçbir alakası yok.

—> Bu zorunlu ihtiyaçları da toplumda karşılayan kesim ise kadınlar, köleler ve ücretle emeğini satanlardır. Köleler ve kadınların ve ücretli emeğin yapacağı işleri yapar. Bu Antik yunanın en temel ayırt edici özelliğidir. Tüm bu zorunluluklar dünyasının politikadan felsefeden uzaklaştırılması, bilgi hiyerarşisi en temelde bu. Bu onları birbirine yakınlaştıran ilk husus. Özgürleşme, hayvani ihtiyaçlardan kopmak demektir bir noktada.

GERÇEK NEREDE?

- Aristoteles'e göre bilgi, deneyimden ve akıl yürütmeden elde edilir; bu nedenle bilgi hem duyuşsal algılarda hem de akılcı düşüncede bulunur. Onun bilgi anlayışı, Platon'un "idea" lar dünyasına dayanan bilgi anlayışından farklıdır. Platon, bilginin değişmez, mükemmel formlar dünyasında olduğunu ve duyuşsal dünyanın bu formların yansıması olduğunu savunur. Aristoteles ise bilginin, bu fiziksel dünyanın içinde var olduğunu düşünür. Aristoteles'e göre bilgiye ulaşmak için öncelikle duyularla algılanan deneyimler gereklidir. Bu deneyimlerden yola çıkarak zihnimiz, kavramlar ve genellemeler üretir. Bilgi, tekil nesnelerden hareketle tümevarım (indüksiyon) yoluyla elde edilir ve bu sayede evrensel ilkeler formüle edilir. Ardından, bu evrensel ilkelerden tümdengelim (dedüksiyon) yoluyla yeni sonuçlar çıkarılır. Böylece bilgi, hem ampirik (deneysel) hem de akılcı bir temele dayanır. Aristoteles'in bilgi anlayışında önemli bir kavram da "form" ve "madde" ayrımıdır. Bilginin asıl nesnesi, bir şeyin "form"udur, yani o şeyin özüdür. Örneğin, bir masa hakkında bilgi edinmek istiyorsak, onun fiziksel özelliklerinin ötesine geçip, masanın ne olduğunu belirleyen formu anlamamız gerekir. Ancak bu form, Platon'daki gibi ayrı ve soyut bir varlık değildir; maddenin içinde, onunla birlikte var olur.
- Sonuç olarak, Aristoteles'e göre bilgi, bu dünyada, nesnelerin ve olayların incelenmesiyle elde edilir. Duyularla başlayan bu süreç, aklın kullanılmasıyla evrensel ilkelere ulaşır ve böylece "bilgi", gerçekliğin doğrudan incelenmesi ve akılla kavranması sonucunda ortaya çıkar.

- Üstünlük fikri ayrı bir dünyada değil maddenin içine yer alıyor Aristo'ya göre. Tüm bu bilgi birbirine çok bağlantılı aslında. Platonun idealar evreninde herşey mükemmeldir halbuki bu (bilginin özü), gerçekliğin içerisinde devindiğinde her zaman idealar dünyasındaki sonuçları ortaya çıkartacak değil. Rastlantılar yaşanabilir. Tüm bu hususlar Aristo'nun Platon'dan bilgiyi edinme araçları ve yöntemlerinden aralarındaki farklar kaynaklanıyor. Ayrıca bu formlar da birbirleriyle eşit formlar değil, olumsallık söz konusu. Her insan eşit derecede insani ereğe ulaşamıyor. Form-madde arası hiyerarşi, formlar arası h., insanların kendi aralarındaki hiyerarşi. Hala bu hiyerarşiler platondaki gibi devam etmekte. (İkisinde de var bu hiyerarşi düşüncesi.) Madde ve form arasınaki hiyerarşiye bakacak olursak: Ereksellik, amaçsallık, teoloji. Ne demek: Tohumun gizi, bilgisi onun ereksel nedenidir. En mükemmel hali o şeyi tanımlar. Modern dünyada böyle düşünülmez genellikle biz nedensellik ile ilgileniriz, ereksellik değil.

Aristoteles ve Olumsallık

—> Aristoteles'e göre, olumsallık doğal dünyanın bir özelliğidir; doğadaki olaylar belirli bir düzen ve nedensellik içinde gerçekleşse de, bazı olaylar ve varlıklar zorunlu değildir ve farklı şekilde olabilme potansiyeline sahiptir.

—> **Zorunlu Varlıklar**, kendi doğaları gereği var olan ve başka türlü olamayan varlıklar.

Örneğin, matematiksel ve mantıksal gerçeklikler.

—> **Olumsal Varlıklar**, hem var olabilir hem de var olmayabilirler; varlıkları dış koşullara bağlıdır. Örneğin, bir kişinin doğması veya bir ağacın büyümesi olumsaldır.

—> **Mümkün Olmayanlar**: Var olması mantıken imkânsız olan şeyler.

- Aristo'ya göre sonuç, biçim, form bize o şeyin gizini, bilgisini verir. İnsan yaşamının amacı iyi yaşam, der aristo. (Mutluluk diye çevirmek tam olarak o kavramı karşılamaz) Soru bu sayede şuna dönüşüyor : İyi yaşam nasıl olur? İyi yaşam amacını gerçekleştirmek ve formunu bulmak.
- O amaç ne ve nasıl bilebiliriz? Bizi ne ayırt ediyor? Bilinç, tasarlamak, düşünmek, bizi ayırt eden bu. Tabi Aristo'da bu "logos" oluyor. Söze ve eyleme dönüşen düşünme kapasitesi de denebilir. Dolayısıyla iyi yaşam bu konudaki yetkinleşmedir. İnsanı ayırt eden logossa, o zaman logos da mükemmelse bizim ereksel nedenimizdir. (Bizi hayvandan, bitkiden ayırt eden şey logostur.) İnsanın özünü farklılaştıran şey, o zorunluluklar dünyasından kopmak ve bir artı üretebilmek. Aristo'da bu logostur, iyi yaşama ulaşmak da budur.
- Platon'da devinim bulunmaz ama Aristo'da devinim vardır. Aristo'ya göre madde yetkin halini içinde bulunduruyor. Yetkinliğe, en mükemmele gidebilme uğraşı da iyi yaşama gidebilmekle oluyor aslında.
- Platon ve Aristo'nun bir başka farkı: olumsuzluk, rastlantı, tercih. İyi yaşam, bizi logosta giderek yetkin kılan bir süreç. Bu süreç Platon'un çizdiği gibi garanti bir süreç, bilgi bizi özgür kılıyor mu? Özgürlük. Güçler ayrılığını ilk telaffuz eden kişi)
- Aristo'nun dünyasında yetkin bilgiyle iyi yaşama yönelme anlayışı hakim ancak herkes için bu aynı değil, şans, kötü bir hayat... Bunlar daha çok etiğin konuları, insan yaşamını iyi olana yöneltme.

Siyaset nerededir burda?

- Siyaset pratik bilgiler içindedir. Bireysel iyi arayışı siyasetin altında bir arayıştır. Siyaset, zoonpolitikon, siyasal hayvan, politea'da yaşayan canlıya insan deriz (tam karşılığı bu). İnsanın yetkin hali politeda yaşamakla ilgili. Aristo' nun düşünme biçimi, politea eğer yetkin haliyse nasıl parçalara ayırabiliriz: politea,köy, aile bunları parçalar ayırıyor ve doğlarına iniyor. Kadın erkek ilişkisi, köle erkek arasındaki ilişkilere baktığımızda. Yeniden üretim, gereksinim önemli bir kavram. İnsani yetkinleşme gereksinimden kopmakla ilişkili.
- Polis aşamasına geçtiğimizde mesele ortak yaşam. Üst forma atlandı. Polisin içinde de gereksinimler var ancak sadece artık bunla sınırlı değil. Ortak yaşam önemli burda. Politea insan hayatının en mükemmel hali. Politea, yunanla Yunnan olmayan arasına çizdiği devletler. Medeniler ve barbarlar yani. Politea bireysel yetkinleşmenin topluluk içinde yaşadığı için ve o topluluğun en mükemmel olduğu için önemli. Polis logosun en yetkin hali. Bizim iyi yaşamımız iyi bir politea ile ilgili. Toplu, ortak iyilik bireysel iyiliği tanımlayan bir mesele.

—> Polisin nasıl işlemesi gerektiği: siyaset bilgisi

- Aristo bu noktada Platon'dan farklılaşıyor. Platon filozof-kral yönetiminden bahsederken Aristo karşılaştırmalı siyasal sistemlerden bahsediyor. 158 tane polisi karşılaştırıyor. Ortaya koyduğu siyasal sistem sınıfları Platon'la benzer ancak gidiş yolları farklı. Aristo'da da bir ideal devlet algısı var, Platon'da da. Keza üretimle ilgili düşünceleri de oldukça benzer.

ARİSTO'YA GÖRE İDEAL DEVLET

- Aristoteles'in ideal devlet anlayışı, onun "Politika" adlı eserinde ayrıntılı bir şekilde ele alınır. Aristoteles'e göre, devletin temel amacı, yurttaşlarının *eudaimonia* (mutluluk veya iyi yaşam) dediği erdemli ve iyi bir yaşam sürmesini sağlamaktır.
- Devlet, bireylerin tek başına elde edemeyeceği iyi yaşamı sağlamak için vardır ve bu nedenle, doğru yönetim biçimini bulmak hayati önem taşır. Aristoteles'e göre devlet, doğal bir varlıktır ve insanın toplumsal doğasının bir sonucudur. İnsan, onun ifadesiyle "*zoon politikon*" (politik hayvan) olduğundan, sosyal bir varlık olarak topluluk içinde yaşamak zorundadır. Devlet, aile ve köy gibi daha küçük toplulukların birleşiminden oluşur ve insanın en yüksek toplumsal formudur. Dolayısıyla, devletin varlığı insan doğasına uygundur.
- Aristoteles'in ideal devletinin amacı, yurttaşlarının erdemli bir yaşam sürmesine ve mutluluğa ulaşmasına olanak tanımadır. Bu, bireylerin sadece biyolojik ve maddi ihtiyaçlarının değil, ahlaki ve entelektüel gelişimlerinin de desteklenmesi gerektiği anlamına gelir. Devlet, yurttaşların ahlaki ve entelektüel erdemleri geliştirebilecekleri bir ortam yaratmalıdır.
- Aristoteles, ideal devleti belirlerken yönetim biçimlerini inceler ve bunları iyi ve kötü olarak ayırır. Ona göre, iyi yönetimler halkın genel çıkarına hizmet ederken, kötü yönetimler yöneticilerin kendi çıkarlarına hizmet eder.

- İdeal devlet Aristo'da da var, ideal ilişkiler arasındaki farklılıkları inceliyor. Aristo'nun ideal devletinde yurttaşlar + mülk sahipleri var, kol gücüyle çalışanlar siyasetin öznesi değil. Hem yargı hemde yasama için yurttaşlar bunlar olmalı, diye düşünüyor. Vatandaşla ilgili tanımı yasamanın ve yargının içinde rolü olması gerektiğinden ileri geliyor. Eğer boş vakte sahipseniz siyaset ile ilgilenirsiniz, siyaset ile ilgilenebilmek de yurttaş olma kapasitesine sahip olmak manasına geliyor. Fakat elbette platon kadar takım değil. Mümkünler dünyası içindeki en iyi ne olabilir ne olabilir, onun için, politeanın alabileceği
- Siyasal sistemleri sınıflandırırken 2 parametresi var : iyi anayasa, kötü anayasa ve kim adına olduğu. Ortak iyi için çalışan iyi anayasalar ve kısmi iyiler için veya kendi çıkarları için çalışanların domine ettiği anayasalar. 1. Kimin için çalışıyor? 2. İktidar kimin elinde.

Siyasal sistemler kimin yararına çalışıyor?

- İyi yönetime ve kötü yönetime 3 örnek olması sebebiyle 6'lı matrix ortaya çıkıyor.
- > **Demokrasi:** Çoğunluğun kötü yönetimidir. Kontrolsüz avam yönetimi olarak tanımlanır. Özgürlük kötü yönetime yol açıyor.
- > **Monarşi:** Bilge bir kralın, ortak bir yarar için yönetimidir.
- > **Tiranlık:** Bozulmuş monarşidir. Olabilecek en kötü yönetim biçimidir.
- > **Aristokrasi :** Erdemli ve bilge bir azınlığın, kamu yararına olacak şekilde yönetmesidir.
- > **Oligarşi :** Bozulmuş aristokrasidir.
- > **Politea:** Şimdiye kadar polisi tarif eden bir kavramken bu noktada bir rejim haline geliyor. Politea Aristo'da bazen anlam kayması yaşıyor. Artık bir yönetim biçimi haline geliyor.

-Kim yönetiyor politeayı?

- Aristo'ya göre politea, bir orta hallilerin yönetimi (orta sınıf değil, aynı değil benzeri). İyi yönetim mülk sahipleri arasında büyük bir uçurum olmadığında ortaya çıkar. Kim yönetime katılıyor? Belli bir yaştan üzerindeki erkekler. Yurttaşlığın temeli orta halliler aralarında mülk sahipleri de köylüler de var. Aristoteles, ideal devletin istikrarlı olabilmesi için orta sınıfın güçlü olmasını vurgular. Ona göre, orta sınıf, zenginler ve fakirler arasında bir denge unsuru olarak toplumun çatışmalardan uzak ve istikrarlı kalmasını sağlar. Orta sınıf, aşırı zenginlik ve yoksulluğun getirdiği adaletsizliklerden kaçınarak, daha sağlıklı bir yönetim ve toplum yapısı oluşturur.
- Bu orta sınıf meselesi çok önemli Aristo'da . Erdem uçlardan ve radikal olanlardan sıyrılmakla ilgili, ortak iyi. Adaleti, erdemi temsil eden kavramlar. Uçlardan sıyrılmış orta hallilerin yönetimi olabilecekler arasındaki en iyi yönetimi ortaya koyuyor Aristo'ya göre.

ÖZETLE ;

—> Aristoteles'te ereksellik, her varlığın içsel bir amaca sahip olduğu, bu amaca ulaşmak için var olduğu ve evrendeki düzenin bu amaçlar etrafında şekillendiği anlamına gelir. Bu yaklaşım, onun metafizik, etik ve doğa felsefesinde merkezi bir rol oynar. Aristoteles'e göre bilgi, bu dünyada, nesnelerin ve olayların incelenmesiyle elde edilir. Duyularla başlayan bu süreç, aklın kullanılmasıyla evrensel ilkelere ulaşır ve böylece "bilgi", gerçekliğin doğrudan incelenmesi ve akılla kavranması sonucunda ortaya çıkar.

- Teorik Bilgi (Episteme) gerçekliği ve evrenin ilkelerini anlamak için. Pratik Bilgi (Phronesis) doğru ve erdemli davranış için. Poetik Bilgi (Techne) üretim ve yaratım için. Akli Bilgelik (Sophia) en yüksek bilgelik ve teorik bilgiyi kapsayan derin anlayış. Aristoteles'e göre bu bilgi türleri, insan yaşamının ve toplumun farklı yönlerini anlamaya ve yönetmeye hizmet eder. Her biri, farklı amaçlara yönelik olsa da, birlikte insanın bütünsel olarak bilgili ve erdemli bir yaşam sürmesine katkıda bulunur.
- Aristoteles'in ideal devleti, yurttaşlarının mutluluğunu ve erdemli bir yaşam sürmelerini amaçlayan, orta sınıfın güçlü olduğu ve adil bir yönetimin hâkim olduğu bir devlet modelidir. Politeia gibi karma bir yönetim biçimi, hem monarşi ve aristokrasinin erdemlerini hem de halkın katılımını içerdiği için en iyi seçenek olarak görülür. Bu ideal devlet, hem bireyin hem de toplumun genel iyiliğini gözetir ve her şeyin uyum içinde olduğu bir toplum yapısını hedefler. Politea, Aristoteles düşüncesinde bir olumsuzluk, bir şans değil. Sözleşmeyle devlete araçsal bir anlam atfediyoruz. İşimize yaradığı için kurduğumuz bir şey devlet, bizim için bir araç, ortak iyinin tecessüm etmiş hali. Gereklilikler dünyası, bundan kurtulmamızın imkanı yok ama insanın da bunlarla bir ilgisi yok o yüzden köleler ve kadınlar bu işlerle ilgilenmeli. Tüm bu düşünce dünyasının sorgulanması 19.yy'da başlayacak, mülkiyetin olduğu ama çokta uçlaşmadığı bir topluluktan bahsediyoruz. Üretim ve yeniden üretim dünyası. Antik yunan düşüncesinin sınır çektiği, dışladığı üretim tarihte önemli bir yere gelicek. Bu sınırı çeken iki isim, Platon ve Aristoteles. Emegın bir değer olması liberal bir düşünceyle başlayacak. İnsani /hayvani faaliyetler felsefenin konusu değil. Bu sert sınırı çeken kişiler de, Aristoteles ve Platon.

Roma'da Siyasal Düşünce Sonrası

Kilise siyasal düşüncesini ele alırken feodal düşünce geçen hafta işlenen

Geçen haftanın ses kaydını ya da ders notunu iste

Klasik Ortaçağ/Klasik Feodalizm (10-11.yy)

- Skolastik düşünce gerici bağlamını modern çağda kazanmıştır. Ortaçağda “school” kökeninden türemiş Hristiyanlığın geçmişe, Aristo'ya dayandırılarak temellendirilmesi anlamı ile kullanılır.
- Doğu-Batı Kilisesi ayrımı 1054. Doğu Kilisesi Fener'de, siyasal otoritenin baskınlığı.
Ruhani otorite vs Siyasal Otorite
- Roma yani Ruhani Otorite 11.yy'ın ortalarında kendi iç hukukunu ve siyasi otoriteye baskın geliyor. Haçlı Seferleri sebeplerinden biri
- Haçlı Seferleri sebebiyle kent kavramı güçleniyor. Kente gidenler sayesinde yeni bir sınıf doğuyor : kentliler (kent yoksulları, zanaatkarlar)
- burjuva —> burg yani kale içinde kentte yaşayan kent soylular
- Kent yoksullarına seslenen heratik akımlar
- Corporate bodies : Tüzel Kişilik <— Kentlerin gitgide hukuken ayrı olarak tanınmasıyla tanıştığımız kavram
- güvenlik ve salgın sorunu
- Kentin yükselişi skolastik düşüncenin doğuşuna sebep oluyor.
- İbn-i Rüşd, Gazali, Farabi, İbn-i Sina —> İslam Dünyası'nın Aristocu düşünürleri
- Potestas-Okteritas

İyi örgütlenmiş toplum hayatı

1917 itibarıyla Aquinalı Thomas'a karşı gelmek kiliseye karşı gelmek gibi

Thomas'ın yasaları : evrensel yasa, doğal yasa, insan yasaı, kutsal yasa

Doğal yasa : Stoacılar hukuk

ROMA SİYASAL DÜŞÜNCESİ

Epikürosçuluk ve Stoacılık

—> Epikürosçuluğu ve erken Stoacılığı içeren Helenistik felsefe, polislin bağımsızlığını yitirışinin ardından Asyalı "barbar" halkları da içeren İmparatorluk dönemine ve krallıklar yönetimine geçişin yarattığı kargaşaya felsefi yanıt üretme çabası ile şekillenir. Klasik Yunan felsefesinin temel soru alanı olarak mutluluk arayışı, bu dönemde de sürdürülmüş fakat toplumsal bağlamla birlikte üretilen yanıtlar da değişmiştir. Öncesinde, "birey" ancak polislin yurttaş olmasıyla, başka türlü söylersek kamusal yaşam dolayısıyla anlam ve değer kazanıyordu. Oysa, polislin bağımsız siyasal birim olma niteliğini yitirdiği Helenistik dönemde felsefe, bireyi, siyasal olanı önemsizleştirerek öne çıkardığı ahlak sisteminin ana düzlemine taşımıştır. Dönemin felsefesi yurttaş yerine bireyi ve siyasal düzen yerine bireysel mutluluğu ana eksen olarak seçmiştir. Yurttaşlık üzerine yeniden düşünüldüğünde ise artık, "Atina'nın özgür yurttaştan - köle ruhlu barbarlar" ikiliğinin zemini kalmamıştır.

—> Epiküros'un felsefesi, tam anlamıyla bir (iyi) yaşam felsefesidir. Bireylere, korkularından kurtulup acıdan uzaklaşabilecekleri mutlu bir yaşamın mümkün olduğunu anlatmayı hedefler. Evren, doğa ve bilgi üzerine geliştirdiği düşünceler hep bu pratik hedefe yöneliktir; dolayısıyla Epiküros'un felsefesi temelde, etik üzerinedir. İnsanlar, nedenlerini bilmedikleri doğa olaylarından korkmakta, açıklayamadıkları şeyleri tanrılara atfetmektedirler. insanın evreni incelemesi, doğa olaylarının nedenlerini kavrayabilmesi Epikürosçu düşüncede hayati önemdedir. Çünkü insan ancak korkularından kurtulduğu zaman ruhsal dinginliğe kavuşur; ruhsal dinginlik ise beden sağlığı ile birlikte mutluluğun temel koşuludur.

—> Epikuros'ta kamusal yaşamdan ve siyasetten uzak durarak bireysel düzeyde ulaşılan dingin ve bilgece yaşamı öneren bir ahlak felsefesi buluruz. Epikuros'ta ahlak, tanrısal ya da toplumsal değer yargılan ile değil, bireyin mutlu bir yaşam için kendisini acıdan sakınması gereği ile temellendirilir. Stoa felsefesinde ise mutluluk, bireyin tanrısal yasayı -yazgısını- kavrayıp ona boyun eğmesine eşitlenecek ve giderek siyasal-toplumsal yaşam verili haliyle doğallaştırılacaktır. Epikuros'un düşüncesi de varolan siyasal-toplumsal yapıyı dönüştürme çabası içerisine girmez; siyasetten ve toplumsal yaşamdan tek beklentisi bireylerin güvenlik içinde yaşamasının garanti altına alınmasıdır. Bununla birlikte, Epikurosçu düşünce bilgelerden oluşan bir dostluk cemaati önerisinde bulunurken toplumsal inançlara ve yaşayışa keskin eleştiriler de yöneltir. Stoacılık ise, tersine, etkisini Roma siyasal ve toplumsal yaşamına sağladığı uyuma ve Hıristiyanlığı da besleyecek olan bir inanç sistemi sunabilmesine borçlu olacaktır. Stoacılığın Doğu düşüncesinden öğeleri Yunan felsefesiyle birleştirerek, Helenistik döneme en uygun felsefi yaklaşımı sunmasında etkili olmuştur. Stoacı düşüncede bilginin kaynağı duyumlardır. Fakat, sağlam bilgiye ulaşılabilmesi için duyumlarla edinilen izlenimin zihinsel tasarımının da sağlam, gerçeğe uygun olması gerekir. Stoacı ahlak felsefesi, Yunanlı-barbar halklar eşitliğini destekleyen bir kozmopolitizm ideali ile Helenistik dönemin tarihsel gerçekliğine son derece uyumludur. Stoacılık için eşitsizlik bilgeler ile bilge olmayanlar arasındadır. Yalnızca bilgeler, akla/doğaya uygun yaşamın bilgisine ulaşp pratikte de erdemli bir hayat yaşayabilir. Bilgelerin siyasal yaşama aktif katılımını olumlu ve gerekli gören Stoacılıkta, bilgeler "bir engel olmadığı sürece" ve bireysel ahlaki yaşamlarına zarar vermediği sürece, siyasal görevler almalıdırlar.

—> Bu tutumun, "zorunda kalmadıkça aktif siyasal yaşama dahil olmamayı" öğütleyen Epikürosçuluk ile karşıtlığı dikkate değerdir. Stoacılar, kral danışmanlığı, yargıcılık gibi aktif görevlerde bulunmuştur. Hatta, Cicero ve Seneca'dan sonra Roma dönemi Stoa felsefesinin en önde gelen ismi olan Marcus Aurelius, bizzat Roma İmparatorudur. Açık ki aktif siyasetle yakın ilişki, Stoa felsefesinin hem kurulu düzenle uyumlu ve meşrulaştırıcı fikirler içermesinden kaynaklanmış, hem bu uyumluluğu pekiştiren bir işlev görmüş, hem de öğretinin giderek esnekleşip yaygınlaşmasının nedenlerinden biri olmuştur.

Roma Siyaseti

—> Cumhuriyet dönemi Roma'sı, modern yönetim düşüncesinin oluşum anlarında vazgeçilmez bir başvuru kaynağı olmuştur. Roma siyasal düşüncesini meşgul eden res publica (devlet/cumhuriyet) , doğal hukuk, medeni hukuk ve karma anayasa gibi kimi temel kavramları gözden geçirmek bile bu konuda yeterince fikir verici olacaktır. Gerek Roma Cumhuriyeti'ne dayanaklı bir temel oluşturmaya çabalayan Cicero, gerek imparatorluk döneminde yönetici sınıfa toplumsal ahlaki davranış kurallarını sağlamak için uğraşan Seneca ve gerekse Roma'nın başarısının sınıını açıklamak için Tarihler'i kaleme alan Polybios, özgün eserler vermemekle beraber, Antik Yunan'ın siyaset ve tarih teorisini Roma'nın pratik aklıyla birleştirmişler ve Roma'nın karmaşık siyasal örgütlenmesini çevreleyen siyasal ve hukuksal yapıyı temellendirmek için, Yunan ve Roma dünyası arasında düşünsel bir köprü kurmuşlardır.

—> Batı Roma tarihi 1200 yıl gibi uzun bir dönemi kapsamaktadır. Roma siyasal düşüncesini genel olarak kabul gördüğü üzere Cumhuriyet, Cumhuriyetten İmparatorluğa ve İmparatorluk dönemi olmak üzere üç dönemde ele almak, bu siyasal düşüncelerin içerisinde geliştiği tarihsel dönemi de değerlendirmeye katabilmek açısından gereklidir. Bu 1200 yıllık dönem içerisinde Roma siyasal düşüncesinin siyaseti kavramlaştırma biçimini derinden belirleyen ve Cumhuriyet ile İmparatorluk dönemine rengini veren iki temel sorun tespit edilebilir: Birinci sorun, daha çok anayasal rejimler üzerinde duran Polybios ve özellikle de Cicero'yu meşgul eden yasalı bir siyasal toplum olarak res publicanın nasıl istikrarlı kılınacağıdır. İkincisi ise, Cumhuriyet Dönemi ve Seneca gibi İmparatorluk Dönemi düşünürlerini meşgul eden, yönetici sınıfların nasıl erdemli kılınabileceği sorunudur.

Roma Sonrası Batı Dünyası :

Kilise ve Siyasi Düşünce

—> Batı Roma'nın yıkılışı, Akdeniz çevresindeki büyük düzenin, Roma Barışı'nın da yıkılışı anlamına geliyordu. Artık "Yeni Avrupa"yı şekillendirecek iki önemli aktör vardı: Roma İmparatorluğu'nun yıkılışında önemli bir rol üstlenen Cermen krallıkları ve Roma'nın yıkıntıları arasında merkezi bir güç olarak tek başına öne çıkan Roma Kilisesi. Roma İmparatorluğu'nu yıkma başarısını gösterecek de, Cermen krallıklarının siyasal ömrü, biri dışında, çok sürmedi. Büyük Roma mirasının üzerine yerleşmelerine ve bu mirasa uyum göstermeye çalışmalarına karşın, esasta Roma siyasal sistemi ve hukukuyla uyumsuzluk içindeydiler. Bunun en temel nedenlerinden biri, bu toplulukların kabile örgütlenmesine dayalı, barbar topluluklar oluşudur. Adı geçen toplulukları niteleyen temel şey, kabile ve şefe bağlılık ilkesi çerçevesinde kendini gösteren savaşkanlıklarıdır. Kabile üyelerinin her birinin varlık nedeni ve varlığının anlamı, kabile ve sadakat ilişkileriyle ölçülür. Bu ölçüde de bu toplulukların üyeleri için, üzerine oturdukları görkemli Roma Hukuku gariptir. Gariptir; çünkü kişiyi eğer sadakat ilkesi denetleyip kontrol edemiyorsa, kişi için sadakat zaten anlamsızsa, yazılı kurallarla onu denetlemek ve bir şeyden alıkoymak ya da bir şeye zorlamak zaten mümkün olmadığı gibi, anlamlı da değildir. Aynı şekilde, yok eğer kişi halihazırda sadakat ilkeleriyle çevrili ve onları içselleştirmişse, bu durumda da yazılı hukuk kurallarına zaten gereksinim yoktur. Cermen krallıkları her ne kadar Roma Hukuku'na uyum gösterememişlerse de, Roma'nın önemli bir mirasına, özel mülkiyet anlayışına kendilerince kolayca uyum göstermeyi başarmışlardır.

—> Ancak burada da topluluk üyelerini sadakat ilkesiyle kendi çevresinde toparlamayı başaran savaşçı şefler, savaş sonucu elde edilen her tür ganimeti, toprak, çeşitli mallar ve nihayet köleleri, kendi ölümleri halinde oğullarına geçecek kişisel bir mülk gözüyle görüyorlardı. Bu anlayış, ister istemez, savaşçı kabile şefinin, sahibi olduğu tüm mülkün korunup kollanması için, bu mülkü kendisine kişisel sadakatle bağlı yoldaşlarının ya da savaş beylerinin denetimi ve kullanımına vermesini beraberinde getiriyordu ki bu eğilim, feodalitenin toplumsal ve ekonomik olarak inşasında önemli bir rol üstlenecektir.

—> Cermen krallıklarının, hemen çoğu Kilise tarafından sapkınlık sayılan Ariusçuluğu benimserken, Frank Krallığı Katolikliği seçmiş ve hatta Roma imparatorlarının unvanlarına sahip çıkmıştı ve bu da onu öncelikle Roma Kilisesi nezdinde tercihe şayan kılıyordu. Zaten iki yüz yıl içinde, Frank Krallığı dışındakiler, yok oldu. Papalık kısa zamanda Frank Krallığı'na yönelttiği övgülerin ödülünü de alacaktır. 8. yüzyıla gelindiğinde Kilise'yi tehdit eden en önemli güç İtalya'da egemen olan Lombardlardır ve Papalık Frank Krallığını özellikle Lombardlara karşı kullanmayı planlamaktadır. Nitekim bu politika sonuç verecek ve Frankler Lombardları ezerek Kilise'yi başlı başına bir devlet haline getirecektir. Bu ittifak özellikle Charlemagne (Büyük Charles), Latincesiyle Carolus Magnus döneminde (768-814) doruk noktasına ulaşır. 800 yılının Noel'inde Papa, Charlemagne'ı Roma İmparatoru ilan eder. Roma İmparatorluğu, 476'da yıkılmış olsa da bu sembolik olay, bir yandan yeni Avrupa'da imparatorluk geleneğinin devam ettiğini göstermesi, bir yandan da imparatorluğu ilan eden Papa olduğuna göre, imparatorun Papa'ya karşı sorumluluğunu ve yükümlülüklerini göstermesi bakımından son derece anlamlıdır.

—> Frank Krallığı, Kutsal Roma-Cermen İmparatorluğu adıyla, Britanya adaları dışında, hemen tüm Batı Hıristiyanlığını kapsayan coğrafyaya hakimiyetiyle Roma Barışı'nı, üstelik bu kez Hıristiyanlıkla nitelenen bir Roma Barışı'nı kurmaya en yakın adaydır. Hatta bu yüzden Roma Barışı'nın yerini aruk Frank Barışı'nın (Pax Francorum) aldığı bile söylenebilmektedir. Ama Roma'nın hayaletinden yeni bir evrensel siyasal bünye inşa etmeyi içeren bu hayal çok uzun sürmez. Bir imparatorluk olarak kutsansa da, Frankların yönetim sistemi esasında kişisel bağlılık ve sadakat ilkelerine dayanıyordu. Buna göre, imparatorluk coğrafyası, başında imparatora kişisel olarak bağlı ve sadık bir yöneticinin bulunduğu iki yüz elli kontluk bölgesine ayrılmıştı. Her ne kadar, Karolenj İmparatorluğu, merkezi ve yukarıdan aşağıya hiyerarşik bir denetim mekanizması kurmak için çeşitli yollar denemişse de bunda başarılı olamamıştır. Bu başarısızlık ölçeğinde her bir kontluk aynı zamanda potansiyel bir özerk iktidar merkezi durumundaydı ki gerçekten de yeni yerel özerk iktidarların ya da küçük krallıkların sahneye çıkması hiç gecikmeyecektir. Charlemagne'ın ölümüyle yerine geçen oğlu babasının kişisel niteliklerinden yoksundur ve imparatorluğu bir arada tutan bu nitelikler ortadan kalkınca, sistem dağılmaya başlar. Onun da ölümüyle, imparatorluk oğulları arasında parçalanır ve neredeyse her bir kontluk yeni bir iktidar odağı olarak belirir. Durumu daha da ağırlaştıran bir diğer etken ise, aynı dönemde, 8, 9, ve 10. yüzyıllarda, Avrupa'nın özellikle Afrika ve İspanya üzerinden Müslümanların, Tuna üzerinden Macarlar ile Moğolların, İskandinavya üzerinden Vikingler ile Normanların yeni saldırılarıyla karşı karşıya kalmasıdır. Artık Avrupa'nın öncelikli sorunu güvenlik sorunudur ve bu temel gereksinim, farklı bir toplumsal ve siyasal örgütlenmeyi de beraberinde getirir. İşte feodalitebu yeni dönemin adıdır.

Feodalizm Dönemi

—> **Feodalizm** : İlk elden bir üretim tarzını, ikinci olarak buna bağlı olarak gelişmiş bir toplumsal tabakalar düzeni ve ilişkiler sistemi, bu toplumsallığa eşlik eden değerler kümesi.

Feodal üretim tarzının temelini manoryal örgütlenme adı verilen, özel bir tür köy örgütlenmesi oluşturur. Bu özel örgütlenmenin en tepesinde manor lordu ya da senyör denilen feodal bir bey yer alır ve toprağı terk etmesi kesinlikle yasak olan köylülerin ya da serflerin gerek kendilerine tahsis edilmiş olan küçük ölçekli topraklarından elde ettikleri ürünün bir bölümü olarak ürün-rant ve gerekse manor topraklarının belirli bir kısmındaki karşılıksız çalışmalar olarak emek-rant hep bu beye gider. Feodal dönemde Avrupa'nın ciddi güvenlik sorunu sebebiyle tek başına hakimiyetini sağlayamayacağı ya da bu hakimiyeti uzun süre devam ettiremeyeceğı açık olan feodal efendiler ya da senyörler bir bağıllık zinciri kurmuştur. Buna göre, üstün ve güçlü olan lord ya da senyör, belirli bir toprak parçasını ve toprağın üstündeki bütün hakları, -yani insanlar, araçlar, dini haklar, yargılama, yönetme haklarıyla birlikte- bir diğer feodal beye ya da vasala devretmektedir. Yasal konumundaki senyör de bunun karşılığında diğer senyöre karşı çeşitli yükümlölükler üstlenmektedir. Bu yükümlölükler, gerektiğinde bir şey yapmayı, -örneğin senyör kendisinden askeri ya da lojistik destek istediğinde destek vermeyi - ya da bir şey yapmamayı, -örneğin senyöre sadakat gereğı, onun düşmanlarıyla işbirliğı yapmamak ya da şatosundan, mahremiyetinden vb. uzak durmak gibi- içerebilmektedir. Bu ilişki tarzında Roma'yı yıkan Cermen kavimlerinin sahip olduğı sadakat bağlarının izi hemen fark edilmektedir.

—> Belirli bir soylulukla donanmış senyörler (ve aynı dünyanın savaşçı gücü olarak şövalyeler) feodal toplumun hakim sınıfının en önemli tabakasını oluşturmaktadır. Ancak hakim sınıfın bir diğer önemli bileşeni de rahiplerdir. Bu iki bileşenli hakim sınıfın karşısında ise, yine iki bileşenli, özgür köylülerden ve toprağa bağımlı kılınmış serflerden oluşan üreticiler vardır. Orta Çağ'ın feodal toplumu işbölümü esasına göre belli sınıflara bölünmüştür : oratores (dua edenler), laboratores (çalışanlar) ve bellatores (savaşanlar). Bu sınıflar anlamlı bir birlik içinde düşünülür, Hıristiyanlık'taki teslisin (üçlemenin) ete kemiğe bürünmüş hali gibidir ve aynı anda, işbölümüne dayalı bu üçlü ayırım, doğrudan Platoncu yaklaşımı anımsatmaktadır. Bir farkla ; Platon için sınıflar arasındaki ayırım, anlamını insanlara içkin olduğu kabul edilen erdemlerarası farklılıklarda bulurken, feodalite için bu farklılık meşruluğunu Tanrı'dan almaktadır. Özellikle hakim sınıf içindeki tabakalaşmayı mümkün kılan bağıllık ve sözleşme ilişkileri ve bileşenlerin (soylular, şövalyeler ve rahipler) üstlendikleri yönetsel ve siyasal roller gereği, feodal dönemde krallar ya da prensler belirli dönemlerde zorunlu olarak bu kesimlerin temsilcilerini bir araya getirerek rızalarını ve onaylarını alma yükümlülüğüyle karşı karşıya kalmıştır. Süreç içinde, temsilcilerin bir araya gelişi kurumsallaşacak ve bugünkü parlamentoların çekirdeğini oluşturacak olan, Tabakalar Genel Meclisi (Etats Gentraux) oluşacaktır. Krallık iktidarı güçsüzleştikçe bu temsili meclisler siyasal yaşamda daha da ağırlıklı bir yer kazanacaktır. Ayrıca, krallıkların güç kaybının yanı sıra, 11. yüzyıldan itibaren güçlenerek özerk birer siyasal birim haline gelen ve özerkliklerini krallara kabul ettirmeyi başaran kent yönetimlerinin varlığı da bu temsili kurumların rollerini daha da önemli hale getirecektir.

Feodalite ve Kilise

Feodal dönemde, özellikle X. yüzyılda Kilise, Batı Avrupa'nın en önemli kurumuydu. Çünkü Kilise, aynı zamanda en büyük toprak sahibiydi de. İtalya'nın neredeyse tamamını elinde tutan Kilise, ayrıca Avrupa'nın farklı coğrafyalarında da geniş mülklere sahipti. Kilise'nin kurumsal varlığına karşın, feodal ilişki sistemi içinde, feodal aristokrasi dinsel alanda belli bir rol üstleniyor; örneğin kilise kurup başına rahip atayabiliyor ve dahası aynı sistem içinde kiliseleri vergilendirebiliyordu. Piskoposlar bir yandan din adamı olarak Kilise'ye bağlıydı ama aynı anda fief sahibi olarak soyluydular ve feodal tabakalar sistemi içinde bir yerleri vardı; bu yerleri gereği de en tepedeki senyöre, Kutsal Roma-Cermen İmparatoru'na karşı da en azından dolaylı olarak sorumlulukları bulunuyordu. Bu yanıyla piskoposlar hem dünyevi, hem ilahi otoritelerini imparatora borçluydular. Bu da din adamlarını Cermen kralları açısından devletin hizmetkarı kılıyordu. Bu nedenle papalığın devreye girerek devleti aradan çıkarma girişimi, dünyevi iktidarı zayıflatan bir girişim olarak beliriyordu.

—> Haçlı Seferleri'yle birlikte Kilise'nin dünyevi işlerde söz sahibi olduğu, sahibi olduğu söz için gerektiğinde savaşa girebileceği ve kan dökebileceği açıkça ortaya çıkmıştır. Aynı zamanda Haçlı Seferleri, bu seferlere katılan şövalyelerin yani soyluların belirli bir bölümünün tasfiyesini de beraberinde getirecek ve önemli bir tabakayı oldukça zayıflatacaktır. Haçlı Seferleri, Papa'nın Kilise'ye yüklediği en önemli misyon olan dünya üzerinde Hristiyan bir toplum kurma projesinin nihayet ete kemiğe bürünmüş en önemli girişimlerindendir. Kilise'yi böylesine bir misyonla donatan Papa için elbette Papa'nın egemenlik alanı yalnızca Kilise'yle sınırlı olamazdı.

[illegible]

—> Kilise, yine iki ayrı iktidardan, iki ayrı kılıçtan söz etmekte ve bunu da İncil'le

temellendirmektedir, küçük bir farkla: Her iki kılıç da, biri kral tarafından kullanılıyor olsa da Kilise'ye aittir ve Kilise'ye tabi olmalıdır.

XII. yüzyıl Avrupası'nda belli başlı bazı temel değişiklikler hemen dikkat çekmektedir. Bunların başında, toplumsal düzeyde, ticaretin canlanmasıyla kentlerin ve kentli yeni sınıfların giderek önem kazanmaya başlaması, teolojik düzeyde Augustinus tarafından Platoncu etkilerle biçimlendirilen Patristik düşüncenin yerini, Aristoteles referanslı Skolastiğin alması, siyasal düzeyde ise krallıklara bölünmüş Avrupa'da, artık yönetimin salt kral merkezli olarak anlaşılamayacak ölçüde, aristokratik tabakaların yönetimde ve kurumsal düzeyde ağırlıklı olarak söz sahibi olmaları hemen sayılabilir. Zaten çok geçmeden, 1215'te Magna Carta bunun tipik ifadesi olacaktır. Kentlerin canlanmasıyla, Hristiyan teolojisi de kültürel bir dönüşüm geçirmeye başlayacaktır. Bu dönüşümün merkezi ise, giderek manastırların yerini alan ilk üniversitelerdir. Doğrudan bir öğrenci örgütlenmesi olarak sahneye çıkmışlardır. Öğrenciler hocaların ücretini ödüyor ve aynı şekilde kendilerinden fahiş fiyat isteyen ev sahiplerine karşı tavır almak gibi, dayanışmacı bir tutum sergiliyorlardı. Ders programı ağırlıklı olarak Latince'ye yeni yeni çevrilmeye başlanan Antik Çağ metinlerine, özellikle Aristoteles'in çalışmalarına dayanıyordu. Üniversitelerde gelişen Aristotelesçi eğilimler sonucunda Hristiyan teolojisi Platoncu çerçeve yerine, Aristotelesçi temeller üzerinde yeniden şekillenmeye başlayacaktır. Bunun anlamı akıl ve vahiy arasındaki ilişkilerin yeniden inşa edilmesidir. Bu inşa, aynı zamanda Kilise'nin siyasete yaklaşımını da değiştirecektir.

Aquinumlu Thomas

Kendi döneminde Latince'ye çevrilmiş olan Aristoteles'in Politika'sını okuyup değerlendiren ilk Skolastik düşünürüdür. Buradan hareketle de Aristoteles'in zoon politikon kavramsallaştırmasını, dinselleştirerek de olsa, benimser ve kendi siyasal algısını temellendirmek üzere kullanır. Bir fark Thomas'ın insan ile yurttaşın aynı şeyler olmadığıнын farkındalığıdır. Kuşkusuz, aynı farkındalık Aristoteles'e de kolaylıkla atfedilebilir. Ancak Aristoteles'te siyaset ya da polis, biyolojik bir varlıktan ibaret olan kişiyi yurttaşlık üzerinden insana dönüştürürken, Thomas bakımından, kişi yurttaşlık bağının dışında da olsa, salt biyolojik bir varlığa indirgenemez; insan olarak kalmaya devam eder. Bu anlamda iyi insan olmak için, iyi yurttaş olmaya gerek olmadığı gibi, iyi yurttaş olmak için de iyi insan olmaya gerek yoktur. Thomas'ın devlet ile Kilise arasındaki bağı keser. Doğal bir varlık olarak insanın özsel niteliğinin ürünü olan devletin ne kökeni, ne de işleyişi bakımından Kilise otoritesiyle hiçbir ilişkisi bulunmamaktadır. Devleti var eden ortak yarardan başka bir şey değildir; bu ortak yarar ise, işlevlerine göre farklılaşmış bir organizmalar bütünü olan toplumda tecelli eder. Thomas için insan eyleminin nihai amacı mutluluktur. Kişisel mutluluk ise ortak mutluluktan ayrılamaz. Çünkü kişinin varlığı, toplumsal varlığın bir parçasıdır. O halde yasa temelde kişisel varlığı ve onun çıkarlarını aşan, toplumsal varlığın mutluluğunu gözetten bir özelliğe sahiptir ya da bununla yükümlüdür. Eğer yasa, ortak iyiye, ortak çığara yönelmiyor, bu zorunluluğu yerine getirmiyorsa akıl dışıdır. Bu durumda yasayı ilan etme ya da buyurma hakkı da yalnızca ortak yarar gözetenin üstündedir. Thomas yasa üzerinden ilerleyerek devleti nihayet Kilise'ye bağlayacaktır.

—> Thomas için başlıca dört tür yasa vardır. Bunlardan ilki, sonsuz yasadır (lex aeterna), ikincisi doğal yasa (lex naturalis), üçüncüsü insani yasa (lex humana) ve nihayet sonuncusu tanrısal yasadır (lex divina). Sonsuz yasa, bir anlamda tanrısal aklı ifade eder ve evrendeki tüm varlıklara uygulanır. Her varlığın kendine içkin telosu doğrultusunda ilerlemesini sağlar. Bundan türeyen doğal yasa ise, insana kendi potansiyel varlığını hem tikel, hem tümel düzeyde nasıl mükemmelleştirebileceğini gösteren, insanın doğal amaçlarına ve eylemlerine uygun düşen (yani aslında sonsuz yasaya uygun düşen) kurallar bütününden başka bir şey değildir. Fakat, sonsuz ve doğal yasanın bu soyut niteliğinin dışında, bir de insanların birlikte yaşadığı deneyimlerin içinde ortaya çıkan kurallar bütünü vardır, bu da insani yasadır zaten. İnsani yasa kaçınılmaz olarak sonsuz ve doğal yasayla koşullu ya da onlara uygun olmak zorundadır. Ya tanrısal yasanın işlevi nedir? Burada Thomas'ın teolojik düzeyde vahyin yanına aklı da koyduğu anımsanmalıdır. Hakikati kavramak için akıl kesinlikle vazgeçilmez bir araçtır, ancak unutulmamalıdır ki aklın belli sınırları vardır ve hakikatin belirli alanları aklı aşar. İşte tam bu noktada tanrısal yasa devreye girecektir. Akıl nihayetinde insanın ve toplumun somut varlığıyla sınırlıdır; oysa insan bu somut varlığın dışında tanrısal bir boyuta da sahiptir. Bu boyutu da akıl yoluyla kavrayamaz. Bu yüzden imana ve dolayısıyla vahye gereksinimi vardır ki iman ya da vahiy yoluyla insana iletilen de tanrısal yasadan gayrisi değildir. Böylece Thomas, insanı ve devleti yumuşak bir biçimde, Kilise'nin kapısına kadar getirmiş olur. Ancak o kapıdan içeri sokup kapıyı dışarıdan kilitlemez.

—> Doğal bir varlık olarak insan sonsuz ve doğal yasaya tabidir. Toplumun bir parçası ya da yurttaş olarak insani yasaya, iman sahibi bir Hristiyan olarak da Tanrı yasasına tabidir. Bu yaklaşım kaçınılmaz olarak insani yasayla işleyen devlet ile tanrısal yasayı söyleyen Kilise arasında belirli bir mesafe olduğunu göstermektedir. Kuşkusuz her yasanın kaynağı tanrısal aklın ifadesi olan sonsuz yasadır. Bu yanılla insani yasaya dayalı devlet de bütün gücünü Tann'dan ya da sonsuz yasadan alır. Ancak burada Thomas, yapabilecekken açık ve sert bir biçimde, plenitudo potestatis savına, yani Kilise'nin üstünlüğü savına ulaşmaz. Kuşkusuz iktidar Tanrı'dan gelmektedir ama egemenlik ya da dominium, kavimlerin kendi koyduğu kuralların, ius gentiumun yani kavimler yasasının ürünüdür. Bu ifade salt insani yasayla sınırlı olarak düşünülmemeli, doğal yasayı içerdiği ihmal edilmemelidir. Çünkü devlet, kaynağı sonsuz yasa da olsa, ondan dolayımlansa da en nihayetinde doğaldır.

—> Thomas'ın tiranlara ilişkin tutumu, Patristik dönemin savlarından türetilmektedir. Yani, eğer bir tiranlaşmadan söz ediliyorsa, burada da elbette Tanrı'nın istenci ve rızası söz konusudur. Ola ki Tanrı bazılarını cezalandırmak için prensin tiranlığından razıdır. Bu bilinemeyeceğine göre, insana düşen şey 'ilkesel olarak' tirana katlanmaktan başka bir şey değildir. Tiranı öldürmenin Eski Ahit'te savunulduğu itirazına karşı ise Thomas, Yeni Ahit'te yani Incil'de böyle bir uygulamanın yer almadığı savıyla karşı çıkar. Ancak bu yine de özellikle tiranlaşan yöneticiye karşı Kilise'nin, öldürmek dışında, belli bir rol üstlenmesini engellemeyecektir. Ama bu rol son derece sınırlıdır. Kilise'yi, tiranlaşan yönetici üstündeki doğrudan ve sonuç alıcı müdahalesinden daha çok, olabilecek olumsuz yönetimlere engel olabilmesini önemseyerek öne çıkarır.

—> Bu yanıyla, tiranlık bile söz konusu olsa, Kilise'yi devlet üstünde bfr rolle donatmamaya özen gösterir. Bunun tek bir istisnası vardır; o da eğitim alanıdır. İnsanların kişisel olarak hangi amaçlara yöneleceklerini, hangi değerlerle donanacaklarını belirleyen eğitim alanında en üstün otorite olarak Kilise'yi işaret eder Thomas. Tiranlığa karşı müdahil olmayı pek sıcak karşılamasa da Thomas'ın tiranlıktan hazzetmediği de açıktır. O'nun için en iyi yönetim biçimi Aristotelesçi etkiler altında, karma bir yönetim biçimidir. Aquinumlu Thomas'ı kuşatan Aristotelesçi etki, görüldüğü gibi, onun evrenselcilik iddiasıyla hareket eden Kilise'nin kendi dışındaki her şeyi yutmasını meşrulaştıran eğilimlerin dışında kalmasını sağlamıştır. Dahası, Aristotelesçi bilim anlayışının Thomas'a kattığı en önemli şey, her ne kadar kendisi seçkin bir din adamı da olsa, en yüksek bilim olarak kutsal öğreti ile diğer bilim dalları arasındaki farkı algılamasını sağlamıştır. Bu bağlamda, Thomas'ın yönetim işiyle ilgili ilkeleri araştıran, bu ilkeleri kuramlaştırıp pratik eylem düzeyine aktarmaya yönelik alana siyaset bilimi (scientia politica) adını vermesi hem son derece anlamlı, hem de siyaseti, ileride dinden ve genel olarak değerler alanından tümüyle soyutlayarak ele alacak olan Machivelli tarafından temellendirilecek ayrımın başlangıcını göstermesi bakımından son derece önemlidir. Ayrıca Thomas'ın insanı farklı kategoriler halinde (insan, yurttaş, Hristiyan gibi) ele alması önemli bir yeniliktir ve insanın yurttaş olarak kavranması, toplumsal ve siyasal kararlar içinde kendi tikelliğini aşabilen bir varlık olarak onanmasının da yolunu açmıştır.